

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ

Парій С. Б., аспірант

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

svetusikznutmokit@gmail.com

Розглянуто питання професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму. Узагальнено поняття «професійна компетентність» і конкретизовано складові професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму. Надано визначення основним складовим компетенціям і їх стислу характеристику. Уточнено поняття інформаційної компетентності і здійснено спробу визначити місце інформаційної компетентності у системі підготовки майбутніх фахівців з туризму.

Ключові слова: професійна компетентність, інформаційна компетентність, майбутній фахівець з туризму.

INFORMATION COMPETENCE IN THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE SPECIALIST ON TOURISM

Parii S. B., postgraduate student

Zaporizhzhia National University, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

svetusikznutmokit@gmail.com

The issue of professional competence of future specialists in the field of tourism is considered in connection with constantly increasing requirements to their professional qualification. In spite of a great number of scientific works devoted to the issues of professional competence of future specialists in the tourism industry, the list of required competences is constantly updated and improved taking into account the necessary special skills that contribute to the success and competitiveness of the future specialist. For the purpose of concretization, the author generalized the concept of "professional competence" and structured the components of professional competence of future specialists in the tourism industry. Professional competence of the future specialist in the tourism industry is described as a certain list of knowledge, skills and skills that contribute to professional development. The main components of the professional competence of future specialists in the tourism industry are called competencies: social, communicative, informational, productive. The definition of the main constituent competencies is given: social, communicative, informational and productive. Briefly, the main competencies are described as a wide range of professional skills. Social competence as a skill is mutually beneficial and conflict-free to cooperate with others, and to make decisions and be responsible for the results. Communicative competence as the ability to conduct a discussion and dialogue, adequately respond to criticism, defend their point of view. Information competence as the ability to use information technology, understand and process information. Productive competence as the ability to identify the problem, to find out non-standard solutions. An attempt has been made to generalize the numerous definitions of the concept of "information competence" in various branches of modern pedagogical science. The concept of information competence of future specialists in the field of tourism is clarified as a combination of personal qualities and abilities to carry out various operations with information for solving professional problems. The ways of further scientific searches in the form of studying the components of information competence of future specialists in the field of tourism are outlined.

Key words: professional competence, information competence, future specialist in the field of tourism, tourism industry

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Вимоги сьогодення до фахівців туристичної галузі передбачають володіння низкою вмій, що забезпечують високий рівень професійної діяльності. Постійно зростають вимоги до підготовки і професійної кваліфікації туристичних кадрів з подальшим їх становленням, особистісною реалізацією і кар'єрним зростанням. Усе більше уваги приділяється спеціальним умінням, які роблять фахівця успішним і конкурентоспроможним. Досконале володіння такими вміннями є результатом спрямованого формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму в процесі навчання [5, с. 28].

Перелік компетентностей фахівця у галузі туризму зростає щороку, поповнюється більш сучасними і професійно-орієнтованими. Проте стрімка інформатизація усіх сфер діяльності висуває окремі вимоги саме до інформаційної компетентності фахівців з туризму [8, 361].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми і на які спирається автор.

Значна кількість наукових праць присвячена формуванню професійної компетентності студентів і майбутніх фахівців з різних галузей: майбутніх менеджерів (В. С. Хромова, В. С. Локшин), фахівців у фінансово-економічній галузі (К. Ю. Акуленко, О. А. Поплавська, І. В. Носач), майбутніх фахівців-логістів (Т. А. Гармаш), майбутніх фахівців з туризму (М. Д. Ярмаченко, О. Я. Савченко, Ю. В. Земліна, Н. П. Степанець, Л. В. Безкоровайна, О. Л. Дишко, Я. Л. Казарницькова та ін.).

З огляду на результати сучасних наукових досліджень можна виокремити найважливіші професійні компетентності майбутніх фахівців з туризму.

Я. Л. Казарницькова, описуючи процес формування професійної компетентності майбутнього фахівця в туристичній індустрії, зазначає, що загальні міжпрофесійні компоненти та якості, які необхідні для будь-якої професії, – це професійно-кваліфікована компетентність (спеціальна), соціальна компетентність, індивідуальна компетентність [2, с. 70].

На думку Н. П. Степанець, майбутній фахівець у сфері туризму має бути професійно компетентним і володіти багатоконпонентним складом професійних знань і вмінь, що визначає такі складові професійної кваліфікації: спеціально-предметна компетентність, комунікативна і соціокультурна компетентність [7, с. 24].

З точки зору Г. Б. Лоїк, професійна компетентність майбутніх менеджерів з туризму має включати сформовану інформаційну компетентність [4, с. 7]. Зазначене твердження підтримує О. П. Літвінова-Головань, розглядаючи професійну компетентність майбутніх фахівців з туризму [3, с. 473].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Значна кількість наукових досліджень сучасної професійної освіти присвячена підготовці майбутніх фахівців з туризму. Автори-дослідники наголошують на формуванні професійної компетентності, але щодо її складових єдиної узагальненої думки не мають.

Мета статті – охарактеризувати поняття й узагальнити складові професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму, виокремити провідні; уточнити поняття інформаційної компетентності майбутніх фахівців з туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Опрацювання і систематизація результатів наукових пошуків численних авторів дозволяють дійти висновку, що під професійною компетентністю, погоджуючись із Я. Л. Казарницьковою, слід розуміти особистісні й професійні якості та властивості майбутнього фахівця з туризму, які разом забезпечують його відповідність професії і вимогам галузі, а також (Г. Б. Лоїк) дозволяють успішно здійснювати організаційну, координаційну, стратегічну діяльність у межах туристичного підприємства [2, с. 68; 4, с. 14]. Це узагальнена характеристика професійних здатностей майбутнього фахівця до виконання функціональних обов'язків у своїй професійній сфері діяльності (туристичній індустрії) [6, с. 68]. З погляду Н. В. Замятіної, професійна компетентність є взаємозалежним зв'язком знань, умінь, навичок і особистих якостей майбутнього фахівця, які сформовані на підґрунті загальної освіти, власного досвіду і можуть бути використані у професійній діяльності [1, с. 457].

Отже, професійну компетентність майбутнього фахівця з туризму можна визначити як важливий показник володіння певними знаннями, вміннями та навичками, що дозволять йому на професійному рівні виконувати виробничі функції галузі: аналітичні, технологічні, організаційні та управлінські.

До складових професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму відносять низку компетенцій (загальних і професійних): теоретико- і виробничо-технологічні, соціальні та комунікативні (Н. П. Степанець), інтелектуальні, емоційно-почуттєві, практично- і ціннісно-орієнтаційні (Я. Л. Казарницькова), фахові, творчі, моральні, особистісні, комунікативні та інформаційні (І. В. Саух), загальні та предметно-спеціальні (Л. В. Безкоровайна).

Узагальнивши складові професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму, враховуючи сучасні наукові думки авторів, нами визначені такі провідні компетенції, як соціальна, комунікативна, інформаційна, продуктивна.

Такий перелік складових професійної компетентності, на нашу думку, є найбільш загальним і стислим, але таким, що включає лише ключові компетенції майбутніх фахівців з туризму і дозволяє у межах кожної компетенції розглядати широкий спектр професійних умінь.

Так, соціальна і комунікативна компетенції тісно взаємопов'язані й передбачають уміння взаємовигідно і безконфліктно співпрацювати з оточуючим середовищем, приймати рішення і нести відповідальність за них, презентувати і відстоювати власну точку зору, уміння дискутувати і брати до уваги критику.

Інформаційна і продуктивна компетенції також взаємозалежні й не менш важливі, адже – це вміння не лише користуватись інформаційними технологіями, а й використовувати інформацію, розуміючи, усвідомлюючи і переробляючи її, виявляти проблему і знаходити нові рішення, використовуючи інформацію з різних джерел і діючи у нестандартних умовах.

Окрему увагу привертає те, що не всі дослідники серед компетентностей майбутніх фахівців з туризму виокремлюють інформаційну, і лише деякі визначають її як провідну. Зокрема, І. В. Хрипко визначає інформаційну компетентність як ключову, таку, що здатна оптимізувати професійну діяльність майбутнього фахівця [8, с. 363]. Згідно з позицією Г. Б. Лоїк система підготовки майбутнього менеджера з туризму повинна бути спрямована саме на формування інформаційної компетентності, вказуючи на необхідність забезпечення дієвості її компетенцій [4, с. 5]. Проте більшість дослідників убачають інформаційний компонент серед низки інших лише як один зі складових компетентнісної моделі майбутнього фахівця з туризму (І. В. Саух, Л. В. Безкоровайна, В. В. Любарець та ін.)

Поняття «інформаційна компетентність» широко використовується в сучасній педагогічній науці. Надаючи визначення поняттю «інформаційна компетентність», науковці вказують на його невичерпну багатоаспектність і нерозривний зв'язок з такими спорідненими поняттями, як «інформаційна культура», «інформаційна грамотність», «комп'ютерна грамотність», «медіаграмотність», «медіакомпетентність». Власне інформаційну компетентність майбутнього фахівця автори визначають відповідно до галузі наукових пошуків, але їм притаманні спільні риси (таблиця 1).

Таблиця 1 – Визначення поняття «інформаційна компетентність»

Галузь наукових інтересів	Визначення інформаційної компетентності	Автори
Економічні науки	<ul style="list-style-type: none"> – інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку відомостей та ефективної роботи з ними в усіх їх формах та представленнях; – здібність до пошуку необхідної інформації, застосування необхідних технологій, відповідних програм; – уміння фахівця орієнтуватися в потоці інформації, працювати з різними джерелами інформації, самостійно обробляти інформацію з використанням технологічних засобів. 	Н. Х. Баловсяк, Г. І. Матукова, О. Б. Лисак, Т. М. Сукаленко

Продовження таблиці

Педагогічні науки	<ul style="list-style-type: none"> – здатність ефективно виконувати інформаційну діяльність з метою вирішення професійних завдань під час навчання і у повсякденному житті з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; – інтегративна сукупність якостей та вмінь, яка вміщує універсальні способи пошуку, одержання, обробки, подання і передачі інформації, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію і перетворення інформації в знання; – знання про інформацію, інформаційні процеси, моделі й технології; уміння і навички застосування засобів і методів обробки й аналізу інформації в різних видах діяльності; уміння використовувати сучасні інформаційні технології в професійній діяльності; – здатність здійснювати пошук і аналітичне опрацювання знайденої інформації за допомогою інформаційних технологій, критично ставитися до цієї інформації, на основі цього робити певні висновки і приймати рішення в конкретних ситуаціях професійної діяльності. 	Р. О. Павлюк, О. І. Миронова, Е. О. Манжос, О. В. Жарова, В. Г. Аксюта
Туризм	<ul style="list-style-type: none"> – здатність виконувати професійні обов'язки у сучасному інформаційному суспільстві, використовуючи інформаційні технології; – використання інформаційних технологій та комп'ютерних засобів, необхідних сучасному конкурентоспроможному фахівцю, та можливість їх використання під час вирішення професійних задач. 	І. В. Хрипко, О. П. Літвінова-Головань

Наукові думки в галузі професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму також надають визначення поняттю «інформаційна компетентність». Автори визначають її як інтегративну особистісну якість, що об'єднує відображення інформаційних процесів (пошук, відбір, засвоєння, переробка, трансформація, генерування) у специфічний вид знань, завдяки чому стає можливим виробляти, приймати, реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності та прогнозувати їх наслідки (І. А. Зимня, С. В. Тришина, Г. Б. Лоїк); цілеспрямований вибір і використання інформаційних технологій та комп'ютерних засобів, необхідних сучасному конкурентоспроможному фахівцю (О. П. Головань, Я. Л. Казарницькова).

Погоджуючись з численними науковими дослідженнями і їх авторами, можна стверджувати, що інформаційна компетентність майбутнього фахівця з туризму – це поєднання особистісних якостей і професійних умінь, набутих у процесі навчання і власного досвіду, уміння знаходити і класифікувати різні джерела інформації, усвідомлювати, засвоювати і переробляти інформацію у різних її формах з метою вирішення завдань у сфері професійної діяльності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у заданому напрямі.

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволило охарактеризувати професійну компетентність майбутнього фахівця з туризму як набутий перелік знань, умінь і навичок, що сприяють професійному виконанню виробничих функцій. Відповідно до останніх наукових досліджень також виокремлено основні професійні компетентності майбутніх фахівців з туризму, які включають низку професійних умінь: соціальна компетенція – уміння взаємовигідно і безконфліктно співпрацювати з оточуючим середовищем, приймати рішення і нести відповідальність за них; комунікативна компетенція – уміння дискутувати і брати до уваги критику, презентувати і відстоювати власну точку зору; інформаційна компетенція – уміння користуватись інформаційними технологіями, використовувати інформацію, розуміючи, усвідомлюючи і переробляючи її; продуктивна компетенція – уміння виявляти

проблему і знаходити нові рішення, діяти у нестандартних умовах. Беручи до уваги численні визначення поняття «інформаційна компетентність» у різних галузях педагогічної науки, уточнено поняття інформаційної компетентності саме майбутніх фахівців з туризму.

Перспективи подальших наукових пошуків полягають у вивченні складових інформаційної компетентності майбутніх фахівців з туризму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Замятіна Н. В. Формування професійної компетентності майбутнього менеджера туристичної індустрії у процесі навчання. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Чернівці, 2017. Випуск I-II (65-66). С. 453-463.
2. Казарницькова Я. Л. Процес формування професійної компетентності та працездатності майбутнього фахівця туристської індустрії. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Луганськ, 2009. №10 (173). С. 67-74.
3. Літвінова-Головань О. П. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2015. Вип. 40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_40_66
4. Лоїк Г. Б. Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму засобами інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Вінниця, 2014. 20 с.
5. Недкова А. С. Профессиональная компетентность специалистов в сфере туристического обслуживания. *Вестник ассоциации вузов туризма и сервиса*. 2011. Т. 4. С. 27-32.
6. Саух І. В. Моделі професійної компетентності менеджера туристичної індустрії як основа конкурентоспроможності галузі. *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. №2 (4). URL: http://tourlib.net/statti_ukr/sauh.htm
7. Степанець Н. П. Досвід розвинутих країн у підготовці фахівців для сфери туризму: компетентісний підхід. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2012_20_5
8. Хрипко І. В. Структура інформаційної компетентності майбутніх фахівців з рекреації та туризму. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 12-13 травня, 2016 р)*. Львів, 2016. С. 361-365.

УДК 811.111: 378.015.31 – 057.87

DOI <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2018-1-29-21>

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В РАМКАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Пінчук Л. М., к. пед. н., доцент, Єрмакова К. С., студент

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

LarisaPinchuk2000@gmail.com; kseniagreen@gmail.com

У статті висвітлюються проблеми розвитку творчого потенціалу студентів у позааудиторній діяльності з англійської мови у рамках компетентісного підходу. Наведено приклади з досвіду організації і проведення позааудиторних заходів. Підкреслюється важливість використання традиційних і сучасних форм позааудиторної діяльності, які сприяють розширенню кругозору студентів, поглибленню мотивації і вдосконаленню практичних навичок спілкування іноземною мовою.

Ключові слова: творчий потенціал, ключові компетентності, позааудиторна діяльність з англійської мови, компетентісний підхід